

Somber de hervorming in

Het grootste deel van "progressief Nederland" schijnt bevangen door een overwinningsroes, maar de uitslag van de verkiezingen voor de Provinciale Staten biedt weinig gunstige vooruitzichten op langere termijn. De vijf partijen waarop het huidige kabinet steunt, hebben samen slechts een klein verlies te verwerken, en de duidelijkste regerings-partner, de PvdA, heeft zelfs een unieke, maar ook nu weer niet zo vreselijk grote, winst gemaakt.

Ook de PPR heeft, als enige andere progressieve partij, een kleine winst weten te behalen. Tegenover deze op zich gunstige ontwikkeling staan het einde van D'66 en de verliezen van PSP en CPN. Er zijn echter nog meer redenen om niet tevreden te zijn.

Bijvoorbeeld de afgelopen campagnes: ze zijn opnieuw inhoud-lozer geworden. De marketing-technieken gaan steeds sterker de politieke strijd beheersen. De regionale problemen hebben in de campagne nauwelijks een rol gespeeld, en daardoor ook niet in het stem-gedrag van de kiezers. We zijn aardig op weg naar een centralistische maatschappij als de verkiezingen voor lagere organen zo beheerst gaan worden door de landelijke politieke zaken.

Het allerergste is, dat de hoop, dat de toch al beperkte mogelijkheden van regering en parlement tot radikale maatschappijverandering gebruikt zouden worden, voorlopig ijdel is. Zelfs zullen die noodzakelijke veranderingen verder uitgesteld worden, doordat we een periode ingaan, waarin hervormingen van de maatschappelijke structuren slechts schijnbare oplossingen voor actuele problemen zullen blijken.

Naar links of naar rechts?

Door de uitslag van deze verkiezingen is de samenwerking tussen PvdA en KVP/ARP gekonsolideerd. Beide kampen hebben onverwacht "successes" geboekt met hun regeringssamenwerking. Bovendien heeft de PvdA meer dan een derde van de winst direkt van linkse partijen gewonnen. Aan de PPR alleen heeft de PvdA evenveel gewonnen als verloren. Mede daardoor hebben deze verkiezingen in het teken gestaan van verdergaande ver-rechtsing.

Het regeringsbeleid zal dus een gematigd hervormende koers blijven volgen, zoals de laatste tien maanden al het

geval was. Dat kan niets anders betekenen, dan dat de PPR, en met name de PPR-bewindslieden, op een gegeven moment voor de keuze komen te staan: óf akkoord gaan met een onaanvaardbaar compromis, of zich terugtrekken als regeringspartij en bewindslieden. Die keuze mag niet moeilijk zijn, al zal er intern nog mening interpretatieverschil ontstaan over de term "onaanvaardbaar". Daardoor zou echter de PPR haar radikale invloed op de toch al wat naar het midden neigende PvdA nog verder kwijt raken. De PvdA zal die PPR voor een regeringsmeerderheid niet meer nodig hebben, zeker niet als de konfessionelen en behoudende PvdA-ers erin slagen de CHU er opnieuw bij te betrekken.

Elektoraal kan dit voor de PPR zowel sterke winst (teleurgestelde PvdA-stemmers) als ernstig verlies (een DS'70-achtige onbetrouwbaarheid) betekenen. Maar niet de grootte van de PPR is het allerbelangrijkste, maar de mate waarin zij veranderingen kan bewerken. Ook het zicht daarop is echter door de laatste verkiezingen verminderd.

Mijn geringe vertrouwen in de PvdA wordt ingegeven door het feit dat ik niet geloof dat het midden-kader van die partij al zo "radikaal" is. De fraktie in de Tweede Kamer is dat al wel enigszins, en dat zal zeker zijn invloed hebben op de totale partij. Maar die radikale kamerleden zijn nauwelijks in de partij-organisatie gegroeid; ze kwamen van daarbuiten staande kritische pressiegroepen als Nieuw Links en de maatschappijkritische vakbeweging.

Er zijn wel een paar mogelijkheden te bedenken waardoor het boven geschetste sombere toekomstbeeld geen waarheid zou hoeven worden.

Bijvoorbeeld: Het kabinet valt, door gebrek aan medewerking van de konfessionele partijen aan een in hun ogen te extreem voorstel (het veroorzaken daarvan zou mi. slechts door Duysenberg en Pronk kunnen gebeuren).

Of: Voor die tijd is de Progressieve Volkspartij gevormd (onder invloed van het CDA-sukses (?) en de opheffing van D'66). Voor mij is echter een PVP alleen akseptabel als die gepaard gaat met een radikaal andere opzet van de partijstructuur. De PvdA-structuur zal dan sterk gewijzigd moeten worden.

Hoewel beide mogelijkheden niet totaal uitgesloten hoeven te worden, lijken ze in ieder geval onwaarschijnlijk.

Bezinning

De PPR zal zich in de nabije toekomst verder moeten gaan bezinnen op haar strategie: in een democratische partijdiskussie de grenzen van de bereidheid tot medewerking aan de regering duidelijk vaststellen. Voor dit laatste is onder meer noodzakelijk dat de actiecentra de vaak optredende plaatselijke geïsoleerdheid gaan doorbreken.

De PPR zal zich niet al te zeer moeten laten opslokken door de parlementaire bezigheden, maar (nog sterker dan nu) zich moeten richten op het buitenparlementaire werk; en dat is méér dan alleen het deelnemen aan en steun verlenen aan allerlei soorten akties en aktiegroepen (die bovendien het gevaar in zich dragen, een nieuwe "elite" te worden).

De PPR zal zich ook moeten richten op direkte en individuele behartiging van belangen (ombudsfunkties), zoals dat nu al gebeurt met het werk voor leden van ondernemingsraden. Hierin zou de PPR kunnen aansluiten bij de meest radikale stroming binnen de PvdA die dit werk, vooral gericht op de problematiek van de huisvesting, al veel langer doet, en stromingen binnen de PSP en zelfs de CPN.

Een dergelijke ontwikkeling zou verder nog als voordelen hebben

- dat de PPR de harde radikalen-kern verder zou vergroten,
- dat er nieuwe wegen geopend worden naar werkelijk goed funktionerende partijen,
- dat de uitgangspunten van de PPR herkenbaar zouden worden voor een groter publiek,
- dat er vanuit dit werk een bewustmakende werking zou uitgaan.

De PPR mag niet vervallen in de fouten van D'66, en moet voortdurend het beleid herijken op de veranderde situatie.

Jaap de Jong

vervolg van blz. 5 onderaan

de lijnen 5 en 9 een rechtstreekse verbinding tussen HS en CS zullen gaan onderhouden in 1977.

In april zal er door de werkgroep hard gewerkt moeten worden aan een PPR-doelstellingennota voor Den Haag. Helpt u mee?

Paul Mantel